

bron :

Publicatieblad van de Europese Gemeenschappen

PB C379 van 15/12/97

Advies van het Comité van de Regio's over Klimaatveranderingen en energie - (97/C 379/04)

HET COMITÉ VAN DE REGIO'S,

gelet op de op 3 maart 1997 door de Raad opgestelde conclusies m.b.t. een onderhandelingsstandpunt van de Europese Unie voor de in december 1997 te Kioto (Japan) te houden Klimaatconferentie;

gelet op de studiebijeenkomsten die op 28 februari 1997 te Espoo (Finland) en op 18 april 1997 te Bologna (Italië) door het Comité van de Regio's en de Europese Commissie worden georganiseerd;

gelet op het besluit van het Comité d.d. 15 januari 1997 om, overeenkomstig artikel 198 C, vierde alinea, van het Verdrag betreffende de Europese Unie, een advies uit te brengen over "Klimaatveranderingen en energie", en commissie 5 (Ruimtelijke ordening - Milieu Energie) te belasten met de voorbereidende werkzaamheden;

gelet op de Mededeling van de Commissie aan de Raad, aan het Europees Parlement, aan het Economisch en Sociaal Comité en aan het Comité van de Regio's over "De energiedimensie van klimaatverandering" (COM(97) 196 def.);

gelet op het door commissie 5 op 6 mei 1997 met algemene stemmen goedgekeurde en door de rapporteur, de heer Penttilä, opgestelde ontwerp-advies (CdR 104/97 rev. 2),

heeft op zijn 19e zitting van 17 en 18 september 1997 (vergadering van 18 september) het volgende advies goedgekeurd.

1. Inleiding

1. 1. Menselijke activiteiten zijn er de oorzaak van dat het natuurlijk aanwezige broeikas effect in de atmosfeer zo sterk aan het worden is dat het een bedreiging vormt voor het natuurlijke klimaatsysteem. Het gehalte aan koolstofdioxide en andere broeikasgassen in de atmosfeer neemt vooral toe door het gebruik van fossiele brandstoffen en de vernietiging van bossen alsmede door de intensieve landbouw.

1.2. Als gevolg van de uitstoot van koolstofdioxide en andere broeikasgassen zullen de concentratieniveaus naar schatting van de 280 ppm uit het pre-industriële tijdperk tegen het jaar 2005 gestegen zijn naar 550 ppm. Deze verhoogde concentratieniveaus zullen te zijner tijd de gemiddelde temperatuur met 1,50 à 4,50 doen

1.3. Omtrent de gevolgen van het broeikas effect bestaat veel onzekerheid. De modellen die worden opgesteld om de stijging van de temperatuur te voorspellen, zijn ontoereikend als het

Bovendien zijn de factoren die indirect van invloed zijn op versterking van het broeikas effect (ozongehalte in onderste lagen van atmosfeer, bewolking, zeestromen) nog niet genoegzaam bekend. Bij besluiten over bestrijding van het broeikas effect blijft dus altijd onzekerheid meespelen.

1.4. Ondanks deze onzekerheid dient er een begin te worden gemaakt met vermindering van de uitstoot van broeikasgassen, omdat dit ook indirecte voordelen met zich brengt: niet-hernieuwbare hulpbronnen worden aldus gespaard, de uitstoot van andere stoffen in de atmosfeer neemt af en er worden nieuwe technologieën geïntroduceerd waardoor het concurrentievermogen van de nationale economieën versterkt wordt. Bovendien maken de uitgaven die maatregelen ter bestrijding van klimaatverandering vergen, hoogstwaarschijnlijk maar een fractie uit van de kosten die ontstaan wegens de nadelige gevolgen die optreden als het broeikas effect sterker zou worden.

2. Opmerkingen

2.1. In het begin van de jaren '70 werd er door mensen uit de wetenschap gewaarschuwd voor een versnelling van het broeikas effect ten gevolge van menselijke activiteiten. De eerste internationale conferentie over klimaatverandering werd op initiatief van de Wereldmeteorologische Organisatie (WMO) in februari 1979 te Genève gehouden. In 1988 richtten het Milieuprogramma van de Verenigde Naties (UNEP) en de WMO gezamenlijk de Intergouvernementele Werkgroep inzake Klimaatverandering (IPCC) op. Deze kreeg als taak om de milieueffecten en sociaal-economische gevolgen van

klimaatverandering wetenschappelijk te onderzoeken, en om een werkgroep op te richten, belast met de voorbereiding van een verdrag ter bestrijding van klimaatverandering. Deze werkgroep heet de Intergouvernementele Onderhandelingscommissie voor een Raamovereenkomst inzake Klimaatverandering" (INC/FCCC). De INC bestaat uit 150 vertegenwoordigers van nationale en internationale overheden, de EU en niet-gouvernementele organisaties. De werkgroep heeft voorgesteld, het overleg geconcentreerd, binnen het kader van de VN, te laten plaatsvinden. De Algemene Vergadering van de VN heeft het voorstel in 1990 goedgekeurd en het INC opgedragen, een ontwerp-klimaatverdrag op te stellen. Dit werd in juni 1992 gepresenteerd op de Conferentie over de Aarde in Rio de Janeiro.

2.2. Het ontwerp-klimaatverdrag bevatte het volgende: doelstellingen op het gebied van emissievermindering, beginselen, algemene en specifieke verplichtingen, financieringsmechanismen, verplichte rapportage en een, follow-up-programma. Tijdens de Klimaatconferentie in Rio de Janeiro werd uitvoerig gediscussieerd over de vraag of er exacte doelstellingen op het gebied van emissievermindering moesten worden geformuleerd, dan wel alleen basisprincipes en -verplichtingen. De Europese Gemeenschap heeft, hierin gesteund door de Alliance of Small Island States (AOSIS), voorgesteld om de uitstoot van koolstofdioxide tegen het jaar 2000 te stabiliseren op het niveau van 1990, maar de OPEC-landen en de Verenigde Staten waren hier tegen. De definitieve tekst bevat dan ook geen concrete doelstellingen of tijdschema's waarbinnen deze doelstellingen verwezenlijkt dienen te zijn.

2.3. Op de Klimaatconferentie zijn afspraken gemaakt over de volgende uitgangspunten:

- het streven is gericht op stabilisering van het gehalte aan broeikasgassen in de atmosfeer op een dusdanig niveau, dat het geen bedreiging vormt voor het klimaatsysteem;
- dit niveau zal worden bereikt in een tijdsbestek waarbinnen het ecosysteem de kans heeft, zich aan te passen aan de klimaatverandering; de voedselproductie zal geen gevaar lopen en een duurzame economische groei blijft mogelijk;
- de ontwikkelde landen verplichten zich tot maatregelen waardoor de uitstoot van broeikasgassen beperkt wordt, en waardoor de opnamepunten en opslagplaatsen voor uitgestoten broeikasgassen (zoals bossen) worden beschermd.

2.4. Op de in maart 1995 te Berlijn gehouden eerste follow-upconferentie van de Top van Rio over het klimaat zijn nog geen concrete afspraken gemaakt over doelstellingen op het gebied van emissievermindering en/of tijdschema's. Wel

werd op de conferentie overeengekomen dat de in Bijlage I van het klimaatverdrag genoemde landen doelstellingen en tijdschema's zullen voorbereiden vóór de in 1997 te houden volgende follow-upconferentie in Kioto, waarbij rekening wordt gehouden met het voorstel van de AOSIS om te streven naar een geleidelijke emissievermindering van minstens 20 %. Binnen het kader van dit zogeheten Mandaat van Berlijn bereidt de Europese Unie zich momenteel voor op de conferentie van Kioto. Op de vergadering van de Raad van 3 maart 1997 is de onderhandelingsdoelstelling van de EU goedgekeurd. Daarin wordt aan alle industrielanden voorgesteld om te streven naar een vermindering met 15 % van de uitstoot van drie broeikasgassen (CO₂, N₂O en CH₄) tegen het jaar 2010, uitgaande van het niveau van 1990. Tegelijkertijd werden ook afspraken gemaakt over de emissiedoelstellingen binnen de EU, per land. Deze zouden bij realisering neerkomen op een emissievermindering van 10 % tegen het jaar 2010, uitgaande van het niveau van 1990.

3. Mogelijke gevaren

3.1. Klimaatbeleid krijgt concreet gestalte door maatregelen op regionaal en lokaal niveau. Als bij het uitstippelen van een beleid ter bestrijding van klimaatverandering geen rekening wordt gehouden met het plaatselijke niveau, bestaat het gevaar dat men niet voldoende betrokken zal zijn bij de verwezenlijking van de doelstellingen.

3.2. Zolang niet alle externe kosten worden doorberekend in de prijs, zal vrije mededinging in de energiesector duidelijk de mogelijkheden van - met name ook lokale en regionale - energiebedrijven beperken om het milieu te beschermen en de uitstoot van broeikasgassen te verminderen.

3.3. De toename van het particulier autoverkeer heeft het mogelijk gemaakt dat mensen zich voordelig en snel kunnen verplaatsen. Dit heeft bijna overal in Europa geleid tot versnippering van het grondgebruik en veranderingen in de structuur van dienstverlening. Dit wordt o.a. geïllustreerd door het feit dat de gemiddelde reistijd naar en van het werk gedurende de laatste tien jaar bijna onveranderd is gebleven, terwijl de gemiddelde afstand wel duidelijk groter is geworden. De versnippering van het grondgebruik is de belangrijkste afzonderlijke factor waardoor het energieverbruik en de afhankelijkheid van het vervoer per personenauto toenemen. Deze factor werkt door op de zeer lange termijn en heeft een negatieve invloed op de efficiency van zowel het verkeer als de productie en distributie van energie. Als deze tendens zich voortzet, zal dit merkbaar van invloed zijn op de verwezenlijking van het beleid ter bestrijding van klimaatverandering.

3.4. De economische mogelijkheden van het regionale niveau zijn beperkt. Dit betekent dat ook de mogelijkheden om op energiebesparing en emissievermindering gerichte investeringen te doen, beperkt zijn, hoewel deze de economische bedrijvigheid in de regio's zouden doen toenemen, nieuwe arbeidsplaatsen zouden scheppen en op de lange duur economisch rendement zouden opleveren.

3.5. In de periode 1975-1985 is de energie-efficiency in de EU met 20 % gestegen. In de periode 1985-1995 is de stijging onder de 10 % gebleven en vond deze bovendien voornamelijk in het eerste deel van deze periode plaats. Op het ogenblik vindt er nog minder stijging van de efficiency plaats en zijn speciale maatregelen geboden om deze periode van stagnatie te overwinnen. Vooral in de verkeerssector is de energie-efficiency maar langzaam verbeterd.

4. Klimaatverandering en het lokale en regionale niveau

4.1. Het Klimaatverdrag van Rio heeft geen verplichtingen opgelegd noch bijzondere aandacht geschonken aan een op lokaal en regionaal niveau uit te voeren beleid voor klimaatverandering. Bij besluitvorming op lokaal en regionaal niveau dient echter rekening te worden gehouden met de gevolgen voor de uitstoot van broeikasgassen en het klimaatbeleid. Ook op nationaal niveau te nemen besluiten over stabilisering resp. vermindering van emissies, worden in laatste instantie op lokaal en regionaal niveau uitgevoerd. Het plaatselijke niveau beschikt over een ruime beslissingsbevoegdheid op het gebied van met name energieproductie, energiedistributie, grondgebruik, verwezenlijking van energie-efficiency en energiebesparingsprogramma's, verkeersbeleid en aankopen. Hoewel het lokale en regionale niveau niet zelfstandig besluiten kan nemen op het gebied van wetgeving of van belastingen op energie en verkeer ' is het toch noodzakelijk dat het wordt betrokken bij de planning of vormgeving van het algemeen energiebeleid, zodat het ervoor kan zorgen dat de doelstellingen overeenkomen en de gewenste synergie-effecten worden bereikt.

4.2. De activiteiten op lokaal en regionaal niveau kunnen worden onderverdeeld in verschillende sectoren, die zich aanzienlijk van elkaar onderscheiden qua mogelijkheden voor activiteiten op dat niveau, en qua ter beschikking staande instrumenten. Normaal gesproken kunnen plaatselijke activiteiten als volgt worden onderverdeeld:

- industrie;
- energieproductie en -distributie;
- dienstensector;
- wonen;

- verkeer.

Het lokale en regionale niveau beschikt op het gebied van dienstverlening, wonen en verkeer over de meeste

beslissingsbevoegdheden en instrumenten. De industrie onttrekt zich grotendeels aan regulering op regionaal niveau, zodat deze sector hier verder buiten beschouwing blijft.

4.3. De structuur van de energieproductie varieert sterk per regio. Er zijn regio's waar de energie ter plaatse wordt geproduceerd en waar steden en gemeenten over hun eigen energiecentrales beschikken. Andere regio's daarentegen betrekken bijna alle benodigde energie elders. Vanuit een oogpunt van emissievermindering neemt de energieproductie een sleutelpositie in. Op dit gebied zijn echter tal van verschillende instrumenten en combinaties daarvan denkbaar, waarmee de uitstoot van broeikasgassen kan worden teruggebracht. Enkele van deze instrumenten liggen op het vlak van brandstofkeuze en technische oplossingen. Vooral het gebruik van hernieuwbare energiebronnen verdient uitbreiding, niet alleen omdat deze uit een oogpunt van milieu duidelijk voordelen bieden t.o.v. fossiele brandstoffen, maar ook omdat zij per definitie meer plaatselijke oplossingen zijn en aldus steun betekenen voor de plaatselijke economie en werkgelegenheid. Het benutten van hernieuwbare energiebronnen bevordert de regionale ontwikkeling en schept nieuwe werkgelegenheid, vooral in structureel zwakke regio's en in de landbouw. Gebruik van hernieuwbare energiebronnen maakt de EU tevens minder afhankelijk van ingevoerde energie.

4.4. De dienstensector is onder te verdelen in een particuliere en een openbare sector. De dienstensector vormt een bijzonder heterogeen geheel, aangezien er zo uiteenlopende activiteiten onder vallen als bestuur, gezondheidszorg, verkeersvoorzieningen, handel en onderwijs. In deze sector zijn het energieverbruik en als gevolg daarvan ook de uitstoot van broeikasgassen vooral afhankelijk van de behoefte aan verwarming, koeling, luchtverversing en verlichting van gebouwen. Kantoorgebouwen en gebouwen voor dienstverlening verschillen van woongebouwen door de grotere warmtebelasting. Deze warmtebelasting ontstaat in hoofdzaak door verschillende apparaten, zoals computers, kopieerapparaten e.d. Volgens Nederlandse en Deense schattingen varieert het besparingspotentieel in de dienstensector van 20 % tot 50 %. Het leeuwendeel van de besparingen betreft het verbruik van energie voor verwarming en verlichting. De openbare sector is 'n staat om rechtstreeks het gebruik van het eigen gebouwenbezit in de gewenste banen te leiden en kan zodoende de particuliere sector het goede voorbeeld geven. Als illustratie hiervan moge het door het Gemeentelijk Energiebureau van Helsinki gefinancierde en het Technisch Researchcentrum Finland (VTT) ontwikkelde computerprogramma

"ETANA" dienen, met behulp waarvan op een snelle en simpele wijze het streefniveau voor energieverbruik in gebouwen kan worden bepaald. Als het reële verbruik in een gebouw veel hoger ligt dan het streefniveau, dient met betrekking tot het object in kwestie te worden overgegaan tot energiebesparende investeringen. Door een systematische inventarisatie van de verschillende objecten kan worden bereikt dat deze investeringen op de juiste plaats worden uitgevoerd. Het computerprogramma staat ook ter beschikking van de particuliere sector en er is tot nu toe veel belangstelling voor geweest. Een ander voorbeeld is een internationaal project met deelnemers uit o.a. Finland, Zweden, Engeland, Nederland en Denemarken. In het kader van dit project wordt een kopersgroep gevormd, die een openbare inschrijving organiseert, bedoeld om een nieuw type gloeilamp op de markt te brengen, die 30 % minder elektriciteit verbruikt en vier maal zo lang meegaat als de huidige gloeilampen, en die zo'n 2 à 3 euro per stuk moet gaan kosten. Een dergelijke aanpak is geschikt voor allerlei projecten waarbij nieuwe technologie een commerciële toepassing krijgt.

4.5. In de woonsector zijn de maximale mogelijkheden voor emissievermindering min of meer dezelfde als in de dienstensector. De woonsector kent echter zijn eigen problemen, die verhinderen dat de emissieverminderingen ook altijd worden verwezenlijkt. Een daarvan is gebrek aan kennis, want doorgifte van informatie aan de grote massa van consumenten is zo'n moeilijke opgave dat deze niet altijd kan worden verwezenlijkt. Een ander probleem is de korte-termijnplanning van huishoudens. Het besparingspotentieel wordt zeer uiteenlopend ingeschat. Gemiddeld wordt aan 50 % gedacht. Aangezien in de woonsector al naar gelang het lokale klimaat nagenoeg tweederde van de energie voor verwarming van de woning en voor warm water wordt gebruikt, kunnen aanzienlijke besparingen via warmte-isolatie, moderne verwarmingstechnologie, opwarmen van water met zonne-energie e.d. worden gerealiseerd. Om hiertoe aan te zetten, moeten niet alleen stimulansen worden gegeven maar ook strengere normen in de woningbouw worden vastgesteld. In de industrie kan deze termijn zelfs verscheidene jaren bedragen, maar particuliere huishoudens rekenen in termen van minder dan één jaar. Wat het besparingspotentieel betreft, zijn er zeer veel verschillende schattingen in omloop. Gemiddeld wordt het technische potentieel geschat op 50 % tegen het jaar 2005.

4.6. Van de voor emissievermindering belangrijke deelgebieden is de verkeerssector de meest problematische. Er zijn miljoenen afzonderlijke emissiebronnen en de lokale, en regionale overheden beschikken niet over doeltreffende instrumenten om invloed uit te oefenen op het emissieniveau. Het meest doeltreffende instrument, ook op de lange termijn, is het in goede banen leiden van het grondgebruik. Maatregelen op dit gebied hebben een grote invloed op het aantal kilometers van voertuigen en ook op andere vormen van energieverbruik. Ook bij degenen die verkeersplannen opstellen, ligt een grote

verantwoordelijkheid als het op emissievermindering aankomt. Geschat wordt dat, ondanks maatregelen, de uitstoot van broeikasgassen in de Europese verkeerssector tegen 2005 10 tot 30 % meer zal zijn dan in 1990.

4.7. De bestrijding van klimaatverandering kan op lokaal en regionaal niveau via verschillende maatregelen concreet gestalte krijgen. Het door de Commissie gesteunde netwerk van regionale en lokale energiebureaus biedt een instrument om deze te kanaliseren. Concrete maatregelen dienen te steunen op een consequente en heldere aanpak, met behulp waarvan een evaluatie kan plaatsvinden van de actuele toestand, het besparingspotentieel, de prioriteit van verschillende maatregelen, de praktische uitvoering ervan en het emissie-onderzoek.

4.8. In tal van steden en regio's (b.v. in Hannover, Kopenhagen, Bologna en de regio Helsinki) zijn reeds concrete plaatselijke initiatieven ontwikkeld ter bestrijding van klimaatverandering. De EU zou de ontwikkeling van een dergelijke aanpak nog meer dienen te steunen en aldus de plaatselijke overheden ertoe kunnen aanzetten, concrete projecten uit te voeren ter bestrijding van klimaatverandering. Hieronder een werkwijze die op plaatselijk niveau met succes is toegepast:

a) In kaart brengen van het plaatselijke energieverbruik en de plaatselijke uitstoot van broeikasgassen

Het is belangrijk om de bestaande situatie vast te stellen, omdat dan kan worden nagegaan hoe efficiënt de verschillende maatregelen zijn en hoe de uitstoot van broeikasgassen zich ontwikkelt in de regio. Elke regio neemt wat energieverbruik betreft een unieke positie in, die afhangt van verschillende factoren, zoals klimaat, beschikbare brandstoffen, structuur van de energieproductie, energieprijis, grondgebruik, verkeersbeleid en structuur van het bedrijfsleven.

b) Opstellen van een business-as-usual-ontwikkelingsmodel

Hierbij wordt nagegaan hoe de uitstoot van broeikasgassen zich ontwikkelt als er helemaal geen maatregelen ter vermindering worden genomen. Dit geeft een beeld van de invloed van verschillende activiteiten op de ontwikkeling van het emissieniveau. Vooral de gevolgen van de lange-termijnbeslissingen in de sectoren verkeer en grondgebruik komen alleen duidelijk naar voren als de ontwikkeling van de uitstoot over een langere tijd wordt gevolgd. Dergelijk onderzoek zou ook een vruchtbare dialoog tussen de verschillende overheidslichamen en particuliere organisaties in de regio op gang brengen.

c) Nagaan welke instrumenten voor emissievermindering kunnen worden gebruikt

Hierbij wordt een lijst opgesteld met gegevens over de verschillende instrumenten die gebruikt kunnen worden om emissievermindering te bereiken, over de doelmatigheid ervan, de mogelijkheden om deze in praktijk te brengen en de kosten ervan. Op regionaal niveau staat een hele reeks instrumenten voor emissievermindering ter beschikking, bijvoorbeeld:

- opvoering van de energie-efficiency bij productie en verbruik van energie;
- concentratie van grondgebruik,
- brandstofkeuzes,
- gebruik van hernieuwbare energiebronnen;
- stimulering van het openbaar vervoer in het verkeersbeleid.

d) Bepalen van emissiedoelstellingen op plaatselijk niveau

Doelstellingen voor emissievermindering op plaatselijk niveau geven een richting en vormen een uitdaging. Zij dienen ook voor het grootste deel verwezenlijkbaar te zijn. Vooral degenen die verantwoordelijk zijn voor technische oplossingen, hebben graag te maken met concrete doelstellingen, zodat zij zelfstandig op zoek kunnen gaan naar oplossingen om deze doelstellingen te realiseren. Het bepalen van doelstellingen is het moeilijkste onderdeel van de hele strategie ter vermindering van emissies, aangezien er veel onzekerheidsfactoren mee gemoeid zijn. De doelstellingen dienen ook verschillende alternatieven te geven, die zo nodig toegepast kunnen worden. Wanneer er doelstellingen worden bepaald, dient bij de keuze van instrumenten rekening te worden gehouden met de volgende factoren:

- effecten ervan;
- plaatselijke mogelijkheden;
- synergievoordelen;
- steun van bevolking;
- voordelen op korte vs. lange termijn;
- follow-upmogelijkheid.

e) Samenstellen van een strategische "portefeuille"

De doelstellingen dienen samengevoegd te worden tot duidelijke compacte programma's, die politiek acceptabel moeten zijn en waarvoor steun moet worden gezocht bij de verantwoordelijke personen op regionaal niveau. Voor elk programma dienen de instrumenten gekozen te worden die daarvoor het best toepasbaar zijn. Regionale instrumenten zijn o.a.:

- diverse bestuurlijke verordeningen (o.a. bestemmingsplannen);
- economisch in een bepaalde richting sturende maatregelen (tarieven openbaar vervoer, parkeergelden),
- voorlichting van consumenten (energiecentrales, consumentenraad);
- samenwerking met energieproducenten;
- investeringen (energiesanering, aankopen).

Voor de programma's dient een follow-upstelsel opgesteld te worden, waarmee wordt nagegaan in hoeverre de programma's ook worden uitgevoerd. Over de uitvoering wordt rechtstreeks verslag uitgebracht aan de politieke besluitvormers.

f) Integreer het emissiereductiebeleid in het regionale en lokale plannings- en actiebeleid

Dit is vooral relevant voor het beleid van gemeenten op het

5. Instrumentarium voor emissievermindering in de verschillende sectoren

5.1. Energieproductie

De belangrijkste instrumenten die de sector van de energieproductie ter beschikking staan, hebben betrekking op de keuze van brandstoffen en op technische oplossingen ter verbetering van de efficiency. Getracht is de problemen op te lossen door het overschakelen van steenkool op aardgas en biobrandstoffen en door meer gebruik te maken van warmte-krachtkoppeling. Alleen deze twee maatregelen al hebben tot opmerkelijke resultaten geleid. De toekomst zal bovendien betere technische mogelijkheden te zien geven voor uitbreiding van zonne- en windenergie. Deze ontwikkeling kan worden ondersteund door het invoeren van belastingvrijdom voor hernieuwbare energiebronnen. De opbrengst van deze heffing zou gebruikt moeten worden ter dekking van de kosten die ontstaan in de overgangperiode waarin de nieuwe technologie wordt ingevoerd.

5.2. Dienstensector

De dienstensector is een zeer heterogeen geheel en daarom beschikt deze maar over enkele instrumenten die van betekenis kunnen zijn voor vermindering van de eigen broeikasgasemissies. De verschillende deelsectoren dienen onderworpen te worden aan energie-inspecties, met behulp van kosten-batenanalyses dienen investeringsprioriteiten te worden opgesteld en energiebesparende investeringen dienen te worden ondersteund.

5.3. Wonen

Het aantal energie-verbruikende eenheden in de woonsector is buitengewoon groot, maar de structuur van het verbruik is over de hele linie vrijwel identiek. Vandaar dat men zich bij het verminderen van het energieverbruik en de uitstoot van broeikasgassen kan concentreren op de belangrijkste punten, te weten: verwarming/koeling, gebruik van warm water, koelinstallaties van huishoudens en verlichting. Instrumenten waarmee invloed kan worden uitgeoefend, zijn: voorlichting en steun voor energiebesparende investeringen (vooral ter vermindering van de behoefte aan verwarming).

5.4. Verkeer

Verkeer en grondgebruik zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden, en daarom kan de uitstoot van broeikasgassen door het verkeer in de meest ruime zin worden beïnvloed via maatregelen op het gebied 'van grondgebruik. Dit vraagt om een streng beleid bij het opstellen van bestemmingsplannen, vooral als het gaat om investeringen in de dienstverlening. M.b.v. de instrumenten van het verkeersbeleid dient het openbaar en niet gemotoriseerd verkeer te worden bevoorreed. Om te bewerkstelligen dat de energiebehoefte in het verkeer daalt, dient men zich krachtig in te zetten voor ontwikkeling van het openbaar vervoer. Op regionaal en lokaal niveau staan maar weinig instrumenten ter beschikking voor het ontwikkelen van een qua energieverbruik zuinige autotechniek, maar vanuit deze niveaus dient wel een duidelijk signaal uit te gaan in de richting van de auto-industrie, opdat deze wordt aangezet om voldoende geld in een dergelijke productontwikkeling en in onderzoek te steken. Dat het gemotoriseerde wegverkeer de belangrijkste bron van broeikasgasemissie binnen de verkeerssector is, betekent nog niet dat het vlieg- en spoorwegverkeer en de scheepvaart mogen worden vergeten bij de evaluatie van emissievermindering.

6. Conclusies

Het Comité van de Regio's acht het van belang:

6.1. dat de Europese Unie initiatieven blijft ontplooien en zich actief opstelt inzake het opstellen van een Klimaatverdrag; voorts is het van mening dat de EU conform de eisen, gesteld in het Mandaat van Berlijn, dat als handleiding dient voor de onderhandelingen over een protocol - alle industrielanden (ofte wel de in Bijlage I genoemde landen) ertoe dient aan te zetten om bij de internationale onderhandelingen over een protocol akkoord te gaan met de doelstelling van een aanzienlijke emissievermindering, met als streefjaren b.v. 2005, 2010 en 2020;

dat het Comité van de Regio's bereid is, de actieve rol van de Europese Unie op de in 1997 te Kioto (Japan) te houden Klimaatconferentie van de VN te ondersteunen, doordat het de deskundigheid en kennis van regionale en lokale overheden ter beschikking stelt aan de VN-conferentie en de daarbij aansluitende internationale vergaderingen en conferenties van regionale en lokale overheden;

6.2. dat de Europese Unie effectiever optreedt op het gebied van: economisch sturende instrumenten, zoals uniformering en verhoging van energiebelasting; oprichten van fondsen, een effectiever gebruik van hernieuw~ bare energiebronnen; toepassing van technieken om efficiënter met energie om te gaan, en introductie van normen voor energieconsumptie;

6.3. dat nieuwe elektriciteitscentrales gebaseerd dienen te zijn op het principe van warmte-krachtkoppeling of het gebruik van hernieuwbare energiebronnen. Aansluiting op het stadsverwarmingsnet dient verplicht te worden gesteld in gebieden waar dit technisch mogelijk is;

6.4. dat economische en andere adequate middelen dienen te worden aangewend om krachtcentrales ertoe aan te zetten, de uitstoot van CO₂ terug te dringen;

6.5. dat in de hele Europese Unie één uniforme energiebelasting of speciaal CO₂-fonds dient te worden ingevoerd. De belastingopbrengsten dienen in een overgangperiode te worden gebruikt voor bevordering van energiebesparingen en het benutten van hernieuwbare energiedragers. Om te voorkomen dat er te grote regionale verschillen optreden, b.v. doordat sommige regio's afhankelijk zijn van bepaalde vormen van energieproductie of brandstoffen, dienen belastingopbrengsten of fondsen dusdanig te worden besteed dat de in deze regio's noodzakelijke vernieuwingen en

kunnen worden doorgevoerd, zonder dat dit leidt tot een te zware belasting voor de economische en sociale structuur van dergelijke regio's;

6.6. dat de EU op emissievermindering gerichte programma's (SAVE, Joule, Thermie, Altener) dient uit te bouwen. De voor plaatselijke energiebureaus bestemde steun dient ook op de lange termijn gecontinueerd en zo nodig uitgebreid te worden. Het garanderen van middelen voor dergelijke activiteiten is tevens in het voordeel van de energieproductiesector;

6.7. dat de EU erop dient toe te zien dat liberalisering van de elektriciteitsmarkt geen belemmering gaat vormen voor realisering van de voor het milieu best denkbare oplossingen in de energieproductie (zoals warmte-krachtkoppeling, biobrandstoffen, waterkracht en alternatieve vormen van energieproductie);

6.8. dat de EU erop dient toe te zien dat rekening wordt gehouden met de omstandigheden in de kandidaat-leden van de EU, wanneer het gaat om opleggen van verplichtingen ter vermindering van emissies, maar dat zij er wel degelijk op aandringt dat een en ander spoedig wordt verwezenlijkt. Veel kandidaat-leden staan op een tweesprong waarbij snelle veranderingen op het gebied van broeikasgasemissies, zowel in negatieve als in positieve zin, mogelijk zijn. Het regionaal en lokaal bestuur in deze landen verdient bijzondere steun, teneinde een effectiever beleid ter vermindering van emissies mogelijk te maken. De EU dient steun te geven aan gezamenlijk door de huidige lid-staten en kandidaat-leden opgezette, regionale en lokale samenwerkingsprojecten ter verbetering van de energie-efficiency en vermindering van broeikasgasemissies;

6.9. dat bij lokale en regionale bestemmingsplannen op het gebied van ruimtelijke ordening en in het verkeersbeleid consequent wordt gestreefd naar energiebesparing en emissievermindering;

6.10. dat bij de voorbereiding van maatregelen ter reductie van broeikasgasemissies voortaan meer geprofiteerd dient te worden van de op regionaal opgedane ervaringen en de deskundigheid die aldaar beschikbaar is;

6.11. dat de Europese Unie voortaan meer economische steun moet verlenen aan op emissievermindering gerichte activiteiten in het kader van investering-, ontwikkeling-, onderzoek- en proefprojecten;

6.12. dat de Europese Unie bijzondere aandacht dient te schenken aan energiebesparing als middel om de minimumdoelstellingen op het gebied van emissievermindering te halen. Om dit te bereiken, zijn de plaatselijke overheden van hun kant bereid, zich van hun verantwoordelijkheden te kwijten, b.v. d.m.v. energiebesparingsprojecten die op hun actiegebied worden uitgevoerd, of voorlichting over energiebesparingen aan de bewoners;

6.13. dat door de ernst en reikwijdte van de klimaatveranderingen de daaruit voortvloeiende doelstellingen in aanmerking worden genomen in alle beleidssectoren van de EU, zoals het landbouwbeleid, en bij de vernieuwing van de structuurfondsen.

Brussel, 18 september 1997.

De voorzitter van het Comité van de Regio's

Pasqual MARAGALL i MIRA

Voor vragen en/of opmerkingen over EMIS kunt u mailen naar emis@vito.be

Copyright © [VITO](#) 03/02/1998

Ontwerp [EMIS](#).

